

Outokummun kaupungin
**MATKAILUN
KEHITTÄMISSUUNNITELMA**

OUTOKUMMUN KAUPUNKI
Hyvinvointilautakunta 10.12.2024

Kuva Irma Lehikoinen

SISÄLLYS

1 Yleistä matkailusta	3
1.1 Matkailun määritelmä ja merkitys	3
1.2 Outokummun kaupungin matkailun historiaa	3
2 Matkailukohteet Outokummussa	4
2.1 Vanha Kaivos	4
2.2 Erä- ja luontokeskus	5
2.3 Juojärvi	5
2.4 Natura -alueet	6
2.5 Viurusuo	6
3 Majoitus- ja ravitsemuspalvelut Outokummussa	7
3.1 Hotelliravintola Kumpu	7
3.2 Kyykerin kartano	7
3.3 Lomamökit	7
3.4 Kolmikanta ja Kaunisniemi	7
3.5 Ravintola Vanha Paja, Takomo ja Karbidi	9
3.6 Muut ravitsemusliikkeet	9
4 Muut matkailupalvelut Outokummussa	9
4.1 Välineiden vuokrauspalvelut	9
4.2 Kuljetuspalvelut	9
4.3 Tapahtumat	9
5 Matkailun kehittäminen Outokummussa	10
5.1 Kaupungin rooli matkailussa	10
5.2 Nykyisten kohteiden sisällöt, infra ja palveluiden laatu	10
5.3 Markkinointi ja tiedottaminen	10
5.4 Yhteistyö ja verkostoituminen	11
5.5 Hankkeet	11

1 YLEISTÄ MATKAILUSTA

1.2 Matkailun määritelmä ja merkitys

Matkailu on toimintaa, jossa ihmiset matkustavat ja oleskelevat tavanomaisen elinympäristön-
sä ulkopuolella enintään yhden vuoden ajan vapaa-ajan, liikematkailun tai muiden tarkoitusten
vuoksi. Matkailu kattaa laajan kirjon aktiviteetteja ja palveluita, kuten majoituksen, ruokailun,
kuljetuksen, nähtävyyksien katselun ja erilaiset vapaa-ajan aktiviteetit.

Matkailulla on merkittävä rooli Suomen taloudessa ja kulttuurissa. Se luo työpaikkoja, edistää alu-
eellista kehitystä ja lisää kansainvälistä näkyvyyttä. Matkailu tuo Suomeen vuosittain miljardeja
euroja tuloja ja on tärkeä osa monien alueiden elinkeinoelämää. Matkailu tukee paikallisia yrityk-
siä ja palveluita, ja auttaa säilyttämään ja kehittämään kulttuuriperintöä.

Itä-Suomessa matkailuelinkeino hyödyntää alueen luontoa ja kulttuuria. Alueen matkailukohteet
kuten kansallispuistot, järvet ja historialliset kohteet, houkuttelevat matkailijoita niin Suomesta
kuin ulkomailtakin. Matkailu edistää alueen taloudellista hyvinvointia, luo työpaikkoja ja tukee
paikallisten yhteisöjen elinvoimaisuutta. Itä-Suomen matkailun kehittämisessä korostetaan kes-
tävyyttä ja vastuullisuutta, jotta alueen luonnon ja kulttuurin arvot säilyvät tuleville sukupolville.

Matkailu tarjoaa matkailijalle mahdollisuuden irtautua arjesta, kokea uusia ympäristöjä ja kult-
tuureja sekä oppia uutta. Matkailu voi myös edistää henkistä hyvinvointia ja lisätä elämänlaatua
tarjoamalla rentoutumista, seikkailua ja uusia kokemuksia. Lisäksi matkailu voi vahvistaa olemas-
sa olevia tai luoda uusia sosiaalisia suhteita.

Matkailu voi myös inspiroida ja avartaa maailmankuvaa, kun yksilö kohtaa erilaisia elämäntapoja
ja ajattelutapoja. Se voi lisätä ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta muita kulttuureja kohtaan. Mat-
kailu voi myös tarjota mahdollisuuden itsensä kehittämiseen ja henkilökohtaiseen kasvuun, kun
yksilö kohtaa uusia haasteita ja oppii sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin.

Tässä suunnitelmassa keskitytään vain Outokumpuun suuntautuvaan matkailuun.

1.2 Outokummun kaupungin matkailun historiaa

Outokummun matkailijayhdistys perustettiin Outokumpuun vuonna 1965 hoitamaan oudon kum-
mun päällä olevaa kahvilaa ja paikkakunnan opastuksia. Samoihin aikoihin kaupungin omistuk-
seen siirtyivät Kolmikannan alue nuorison leirikeskusta varten sekä Särkiselän alue leirintäalueek-
si. Erä- ja luontokeskuksen maa-alueet ovat siirtyneet kaupungin omistukseen 1900-luvulla ja
niihin rakennettiin 1990-luvulla perusinfraa. Vanha Kaivos siirtyi kaupungin omistukseen 1980-lu-
vulla Outokumpu Oy:n kaivostoiminnan päättyessä kaupungissa.

Outokummun kaupungin omistama Outokummun Matkailu Oy perusti Vanhalle Kaivokselle
Vuorenpeikonmaan vuonna 1982, ja sen kävijämäärä oli vuosina 1984-1992 noin 20 000-40 000
henkilöä vuodessa. Vuorenpeikonmaan päättymisen jälkeen vuodesta 1993 Vanhan Kaivoksen kä-
vijämäärä on ollut noin 10 000-15 000 henkilöä vuodessa. Kaupungin omistama Matkakumpu Oy
vastasi Vanhan Kaivoksen toiminnasta kymmenisen vuotta vuoden 2023 loppuun saakka, jonka
jälkeen kaupunki on vastannut kaupungin matkailutoimesta ja kaupungin ylläpitämistä kohteista.
Muita matkailutoimijoita on kaupungissa nykyään Matkailijayhdistyksen lisäksi lähinnä ravitse-
mus- ja majoitusyritykset.

2 MATKAILUKOhteet Outokummussa

Kuva Irma Lehtikoinen

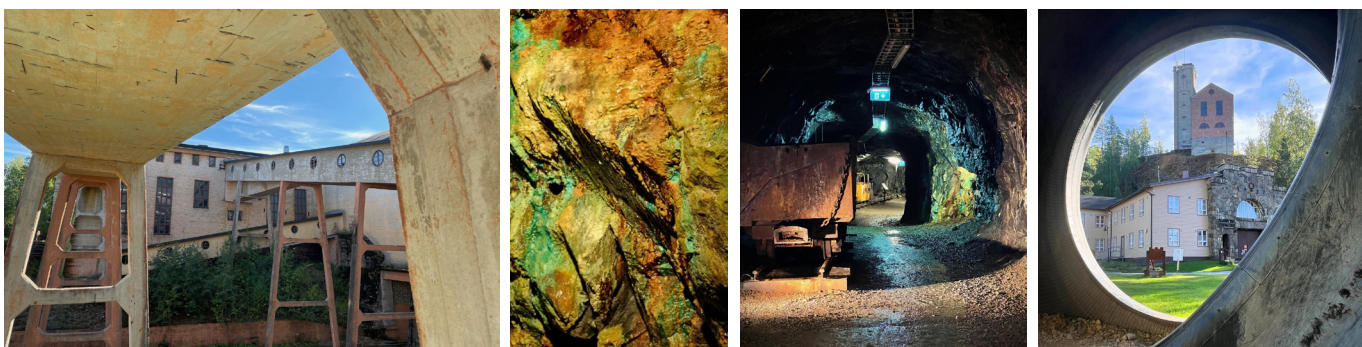
2.1 Vanha Kaivos

Outokummun Vanha Kaivos on merkittävä valtakunnallinen matkailukohde, joka tarjoaa vierailijoille mahdollisuuden tutustua kaivosteollisuuden historiaan ja sen vaikutuksiin alueella. Kohde on rakennushistoriallisesti valtakunnallisesti merkittävä. Vanha Kaivos ja Kaivosmuseo ovat Outokummun kaupungin omistamia ja ylläpitämiä kohteita, jotka tarjoavat erilaisia matkailupalveluita, kuten opastettuja kierroksia, näyttelyitä ja tapahtumia.

Vanha Kaivos on ollut matkailukohde 1960-luvulta alkaen. Vanhan Kaivoksen matkailutoimintaa on kehitetty mm. erilaisten hankkeiden avulla. Esimerkiksi Aarrekaupunki-hankkeessa kunnostettiin ja rakennettiin tiloja ja vuonna 2014 rakennettiin Lasten kaivos kaivosteeman pohjalta. Tällä hetkellä Outokummun kaupunki vastaa Vanhan Kaivoksen matkailu- ja ohjelmatoiminnasta. Alueen ravintolatoiminnasta vastaa Uudet Urat Ky. Vanhan Kaivoksen alueella toimii myös Outokummun lukio sekä kaupungin työllisyyspalveluiden valmennusympäristö Kupari.

Kaivosmuseo on kaivannaisteollisuuden erikoismuseo, jonka toimintaan kuuluu aineiston tallentaminen ja kartuttaminen, kokoelmien hoito, näyttelyiden rakentaminen sekä näiden esille tuominen eri julkaisujen ja erilaisten verkkopalveluiden kautta.

Vanha Kaivos on myös suosittu tapahtumapaikka, jossa kaupunki ja muut toimijat järjestävä erilaisia tapahtumia ympäri vuoden. Lisäksi tiloissa järjestetään erilaisia yksityistilaisuuksia, kuten häitä.

Kuvat Paula Hulkkonen

2.2 Erä- ja luontokeskus

Outokummun Erä- ja luontokeskus on monipuolinen virkistysalue, joka tarjoaa erilaisia aktiviteetteja luonnossa liikkujille. Alueen vahvuutena ovat harju- ja järvimaisemat, monipuoliset harrastusmahdollisuudet, lyhyet välimatkat sekä osittainen esteettömyys.

Alueella on merkittyjä luontopolkuja harju-maisemissa, merkitty 12 järven melontareitti, laavupaikkoja, 2 kotaa sekä esteetön kalastuspaikka laitureineen. Keskus sijaitsee Mustan ja Valkeisen virkistyskalastusalueen yhteydessä lähellä Kolmikantaa ja Kaunisniemeä.

Kuva Irma Lehtikoinen

2.3 Juojärvi

Juojärvi yhdistää Pohjois-Karjalaa ja Pohjois-Savoa. Sen rantamille ja valuma-alueelle sijoittuu Outokummun lisäksi mm. Tuusniemi, Liperi, Heinävesi, Kaavi ja Kuopion maaseutualueet (Vehmersalmi, Riistavesi). Juojärvi on tunnettu puhtautestaan ja luonnonkauneudesta, ja se tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia vesistömatkailuun ja virkistykseen.

Pitkälahden satama on Outokummun kaupungin alueella sijaitseva yksityisomistuksessa oleva satama, joka on kuuluisa venevajojen näyttävästä rivistöstä. Pitkälahden satama on mukana Veneilysaimaa-palvelussa, joka tarjoaa veneilijöille tietoa Saimaan vesistöalueista ja niiden mahdollisuuksista. Satama-alueella ei ole nykyään tarjolla palveluita veneilijöille ja matkailijoille.

Laitasaari on ulkoilualue, jossa on laavuja, nuotiopaikkoja ja puuceet. Laitasaarissa on myös kivikautinen asuinpainanne.

Kuva Paula Hulkkonen

2.4 Natura-alueet

Sysmäjärvi on Outokummun kaupungin alueella tärkeä lintujen pesimis- ja levähdyspaikka ja sen rannalle on rakennettu kaksi lintutornia.

Iso-Juurikan - Leveävaaran alue on maisemallisesti merkittävä ja geologisesti erittäin merkittävä Jaamankankaan saumamuodoston länsipäätä edustava alue, joka käsittää suuria seläniteitä, rinnakkaisia seläniteitä, harjukuoppia, harjuhautoja sekä edustavia muinaisrantoja.

2.5 Viirusuo

Viirusuo on maisemallisesti arvokas keidas- suoalue. Se on merkittävä luonnonsuojelullinen kohde, jolla on myös kalataloudellista ja tutkimuksellista arvoa. Viirusuota käytetään virkistymiseen, marjastamiseen, siesteykseen ja metsästämiseen.

Kuva Paula Hulkkonen

Kuva Paula Hulkkonen

Kuva Tapio Tanskanen

3 MAJOITUS- JA RAVITSEMUSPALVELUT OUTOKUMMUSSA

3.1 Hotelliravintola Kumpu

Hotelliravintola Kumpu tarjoaa vierailijoille mukavan majoituksen ja monipuoliset ravintolapalvelut. Hotelliravintola Kumpu sijaitsee keskeisellä paikalla aivan Outokummun ydinkeskustassa. Hotellissa on 20 huonetta 1-4 henkilölle ja kokonaiskapasiteetti on yhteensä noin 60 majoittujaa. Ravintolaan mahtuu 70-100 henkilöä ja kokoustilaan noin 20. Hotelliravintola Kummun yhteydessä toimii myös kahvio.

3.2 Kyykerin kartano

Kyykerin kartano on historiallinen rakennus ja mainittu Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040. Kartano on myös tunnettu boutique-hotellina. Kartanossa voidaan järjestää tilaisuuksia noin 50 henkilölle ja vuodepaikkoja on noin 10 henkilölle. Kartano tuottaa lisäksi erilaisten juhlien pitopalvelua.

3.3 Lomamökit

Soinilan ja Karvosen lomamökit tarjoavat matkailijoille vuokrattavia lomamökkejä. Mökit ovat vuokrattavissa lomarenkaasta.

3.4 Kolmikanta ja Kaunisniemi

Kolmikannan leirikeskus ja leirintäalue sijaitsevat noin 7 km ja Kaunisniemen kahvila noin 5 km päässä Outokummun keskustasta. Kolmikannan leirikeskus ja leirintäalue tarjoavat monipuoliset mahdollisuudet majoittumiseen ja virkistäytymiseen luonnon keskellä. Alueen vahvuutena ovat harju- ja järvimaisemat, harrastamisen monipuolisuus ja lyhyet välimatkat. Kolmikanta ja Kaunisniemi ovat Outokummun kaupungin omistuksessa.

Kolmikannan leirikeskuksessa päärakennus, majoitusrakennus sekä puulämmitteinen ranta-sauna. Nämä ovat käytössä ympäri vuoden. Lisäksi alueella on vanha päärakennus ja muita tiloja.

Kuvat Paula Hulkkonen

Päärakennuksessa on sali noin 70 henkilölle ja laitoskeittiö, jossa on ruoanlaittovälineitä ja astioita noin 70 henkilölle. Majoitusrakennus jakaantuu neljään eri huoneistoon, joihin jokaiseen on oma sisäänkäynti. Huoneistoissa on makuuhuoneita, wc-tiloja ja yhdessä myös keittiö. Vuodepaikkoja löytyy noin 40 henkilölle.

Rantasauna on vanhan ajan puulämmitteinen sauna, jonka asiakas lämmittää itse. Vesi saunalle tulee järvestä, ja se nostetaan pumpun avulla ja lämmitetään muuripadassa. Talvisin avantouimarit käyttävät puulämmitteistä saunaa viikoittain.

Leirikeskuksen tilat vuokrataan niin, että asiakas hoitaa itse ruokatarjoilut, saunan lämmittämisen, liinavaatteet ja loppusiivoukset. Huoltomies ja myyntipalvelu ovat tavoitettavissa arkisin virka-aikana, ja ympäri vuorokauden on päivystysnumero vahinkojen varalta.

Kuva Tapio Tanskanen

Kuva Paula Hulkkonen

Kolmikannan leirintäalueella on 10 sähköistettyä mökkiä, 6 sähköistettyä ja 3 sähkötöntä matkailuauto- tai -vaunupaikkaa sekä telttapaikkoja. Kaikki sijaistevat järven rannalla. Huoltorakennuksessa on keittiö, wc, suihku ja sauna.

Kaunisniemen kahvila on kaupungin omistama kesäkahvila, mutta sen toiminnasta on viime vuodet vastannut yrittäjä, yhdistys tms. Kesän 2024 se toimi nuoriyrittäjä-mallilla. Kahvila sijaitsee kaupungin ylläpitämien Särkiselän uimarantojen välissä.

Kuva Tapio Tanskanen

Kuva Kirsi Korhonen

3.5 Ravintola Vanha Paja, Takomo ja Karbidi

Vanhalla Kaivoksella sijaitsevat kesäravintola Vanha Paja sekä ympärivuotisessa käytössä oleva Takomo, joka toimii talviaikaan myös Lukion ruokalana. Karbidi sijaitsee maan alla kaivostunnelin uumenissa. Tila on siitä harvinainen, että mobiiliverkko ei ulotu sinne. Vanhalla Pajalla on 80-300 asiakaspaikkaa, Takomossa 70 ja Karbidissa 50.

3.6 Muut ravitsemusliikkeet

Outokummun keskustassa toimivat Ravintola Metsähovi, La Milano, Pizza Posti, Shell Outokumpu ja Kotipizza, ABC-asema, Uimahallin kahvio sekä Turu-lan ruokala teollisuuskylässä.

4 MUUT MATKAILUPALVELUT OUTOKUMMUSSA

Kuvat Irma Lehtikoinen

4.1 Välineiden vuokrauspalvelut

Melontakaverit tarjoaa melontavälineiden eli kajakkien, kanoottien ja SUP-lautojen vuokrausta. Vuokrausvälineiden lisäksi palveluun kuuluu myös melontaoppaan palvelut tilauksesta.

Eepen Konepalvelu vuokraa vesijettejä. Outokummun kaupunki vuokraa sähkömaastopyöriä, lumikenkiä, teltoja ja puolijoukkueteltoja yms. retkeilyvälineitä.

4.2 Kuljetuspalvelut

Hojo-matkat järjestää ryhmille kuljetuspalveluita kaupungin eri matkailu- ja majoituskohteiden väliseen liikkumiseen.

4.3 Tapahtumat

Toimijat järjestävät erilaisia tapahtumia vuottain kuten Kivimessut, Vanhat talot, Okufest, Kaivosfestivaali, OutoValo, OkuJazz.

5 MATKAILUN KEHITTÄMINEN OUTOKUMMUSSA

Outokummun kaupungin alueen matkailutoiminnan kehittämisessä keskitytään seuraaviin asioihin. Tavoitteisiin pyritään yhteistyössä matkailualan toimijoiden kanssa ja Outokummun kaupungin omat kehittämistavoitteet konkretisoidaan vuosittain talousarviossa. Toteutumista seurataan raportoinnissa.

5.1 Kaupungin rooli matkailussa

Matkailuliiketoiminta ei ole kaupungin perustehtävää. Kaupungin omistamat maa-alueet ja rakennukset eli Vanha Kaivos, Kolmikanta, Kaunisniemi, Erä- ja luontokeskus ja alueella sijaitseva lasten kalapaikka tulevat kuitenkin todennäköisesti säilymään kaupungin omistuksessa. Kaupunki pyrkii löytämään yrittäjän kaikkien kohteiden – pois lukien Kaivosmuseo – operatiiviseksi toimijaksi. Toissijaisesti kaupunki voi operoida kohteissa itse.

5.2 Nykyisten kohteiden sisällöt infra, ja palveluiden laatu

Matkailutoimijat kehittävät mahdollisuuksien mukaan kohteiden ja palveluiden sisältöä asiakaspalautteen pohjalta ja omin ideoin sekä luovat sisällöllisiä matkailupaketteja. Paketit rakennetaan toimijoiden yhteistyönä laadukkaiksi kokonaisuuksiksi sisältäen edellä luvuissa 2,3 ja 4 kerrottuja osia.

Kuva: Teemu Laasonen

Matkailukohteiden infra eli rakennukset, opasteet yms. pidetään proaktiivisesti kunnossa ja mahdollisuuksien mukaan parannetaan infraa kustannustehokkaasti matkailijoilta saadun palautteen perustella.

Asiakaspalvelun laatua arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti.

5.3 Markkinointi ja tiedottaminen

Matkailukohteista ja -palveluista jaetaan tietoa tehokkaasti ja laadukkaasti eri medioissa. Markkinoinnissa tehdään yhteistyötä matkailutoimijoiden kesken.

5.4 Yhteistyö ja verkostoituminen

Yhteistyö kaupungin eri matkailutoimijoiden eli kaupungin, yritysten, kolmannen ja neljännen sektorin sekä oppilaitosten kanssa organisoidaan toimivaksi.

Ollaan avoimia yhteistyölle lähikuntien, maakunnan ja Itä-Suomen matkailutoimijoiden sekä muiden toimijoiden kanssa.

5.5 Hankkeet

Kaupunki voi olla mukana ulkopuolisen rahoituksen kautta toteutettavissa hankkeissa, joissa nykyisiä kohteita tai Outokummun matkailutoimintaa yleisesti kehitetään. Outokummun kaupunki harkitsee erikseen jokaisen hankkeen kokonaisuuden, kaupungin ja muiden toimijoiden saamat hyödyt, eri toimijoiden rahoitusosuudet sekä hankkeen riskit tehdessään päätöstä hankkeisiin osallistumisesta.